

GENERALINIO ADVOKATO
PAOLO MENGOZZI IŠVADA,
pateikta 2010 m. lapkričio 30 d.¹

I — Įžanga

aplinkos inžinieriaus profesiją pagal minėtą direktyvą.

II — Teisinis pagrindas

1. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo prašoma patikslinti pripažinimo sąlygas, taikytinas pagal 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvą 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos², iš dalies pakeistą 2001 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB³ (toliau – Direktyva 89/48), kai prašymas leisti vykdyti profesinę veiklą susijęs su išsilavinimo įgijimo valstybėje nareje reglamentuojama laikoma veikla minėtos direktyvos 1 straipsnio d punkto antros pastraipos prasmė ir pareiškėjas nėra visateisis atitinkamos profesinės organizacijos narys. Kartu Teisingumo Teismas turėtų atsakyti į klausimą, ar mokslo tyrimai, atliekami aplinkos inžinerijos srityje, gali būti laikomi faktišku darbu pagal

A — Antrinė Sąjungos teisė

1. Direktyva 89/48

2. Direktyva 89/48 yra teisinis pagrindas, taikytinas pagrindinės bylos aplinkybių susiklostymo metu, nors vėliau ši direktyva buvo panaikinta⁴.

3. Pagal Direktyvą 89/48, būtent pagal jos 1 straipsnio a punkto pirmą pastraipą, diplomai – tai:

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 19, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 337.

3 — OL L 206, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 138.

4 — Žr. 12 ir paskesnius šios išvados punktus.

„bet kuris diplomatas, pažymėjimas ar kitas oficialią kvalifikaciją įrodantis dokumentas arba tokių diplomų, pažymėjimų ar kitų įrodančių dokumentų rinkinys:

— išduotas valstybės narės kompetentingos institucijos, paskirtos pagal jos pačios įstatymus ir kitus teisės aktus,

— patvirtinantis, kad jį turintis asmuo yra sėkmingai baigęs ne mažiau kaip trejų metų trukmės kursus po vidurinės mokyklos arba lygiavertės trukmės vakarinius ar neakivaizdinius kursus universitete, aukštojo mokslo įstaigoje arba kitoje panašaus lygio įstaigoje, o jei reikia, kad, be kursų, baigtų po vidurinės mokyklos, jis papildomai yra sėkmingai įgijęs profesinį išsilavinimą, ir

— patvirtinantis, kad jį turintis asmuo turi profesinę kvalifikaciją, reikalingą norint pradėti dirbti arba toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją toje valstybėje narėje,

jeigu tuo diplomu, pažymėjimu ar kitu oficialią kvalifikaciją įrodančiu dokumentu patvirtintas mokymas ir išsilavinimas buvo įgytas iš esmės Bendrijoje arba jį turintis asmuo turi valstybės narės, pripažinusios trečiosios šalies diplomą, pažymėjimą ar kitą oficialią kvalifikaciją įrodantį dokumentą, patvirtinimą apie trejų metų profesinę patirtį.“

4. Direktyvos 89/48 1 straipsnio c punkte reglamentuojama profesija apibrėžiama kaip „reglamentuojama profesinė veikla ar veiklos rūšys, kurios valstybėje narėje sudaro šią profesiją“.

5. Pagal Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto pirmą pastraipą reglamentuojama profesinė veikla – tai:

„<...> profesinė veikla, kai tokios veiklos pradėjimas ar vykdymas arba vienas iš vertimosi ja būdų valstybėje narėje pagal įstatymus ir kitus teisės aktus tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso nuo diplomo turėjimo. Vertimosi reglamentuojama profesinė veikla būdas visų pirma yra:

— vertimasis veikla pagal profesinį vardą, jei naudojimasis tokiu vardu priklauso išimtinai asmenims, turintiems įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą diplomą <...>.“

6. Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antrą ir trečioje pastraipose nustatyta:

„Tais atvejais, kai pirmą pastraipą netaikytina, profesinė veikla laikoma reglamentuojama profesine veikla, jei ja verčiasi asociacijos ar organizacijos, kurios tikslas visų pirma yra atitinkamoje profesinėje srityje skatinti ir

palaikyti aukštą veiklos lygį ir kuri, siekiant to tikslo, yra tam tikru būdu valstybės narės pripažinta ir:

- išduoda savo nariams diplomą,
- užtikrina, kad jos nariai gerbtų jos nustatytas profesinio elgesio taisykles, ir
- suteikia jiems teisę naudotis koku nors pavadinimu ar santrumpa arba naudotis tam tikru tą diplomą atitinkančiu statusu [teisę naudotis tam tikru vardu, santrumpa ar statusu, atitinkančiu šį diplomą], nariai.

Neišsamus asociacijų ar organizacijų, kurios šios direktyvos priėmimo metu atitinka antrąsias sąlygas, sąrašas yra pateiktas priede. Suteikdama antroje pastraipoje minėtai asociacijai ar organizacijai pripažinimą [Suteikdama asociacijai ar organizacijai antroje pastraipoje minėtą pripažinimą], valstybė narė apie tai praneša Komisijai, kuri šią informaciją paskelbia *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*.“

7. Direktyvos 89/48 1 straipsnio e punkte nurodyta, kad „profesinė patirtis – tai faktiškas ir teisėtas darbas pagal atitinkamą profesiją valstybėje narėje“.

8. Direktyvos 89/48 2 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta, kad „ši direktyva yra taikoma bet kuriam valstybės narės piliečiui, kuris nori kaip savarankiškai dirbantis asmuo arba samdomas darbuotojas priimančiojoje valstybėje narėje dirbti pagal reglamentuojamą profesiją.“

9. Direktyvos 89/48 3 straipsnyje nurodyta:

„Tais atvejais, kai norint priimančiojoje valstybėje narėje pradėti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti diplomą, kompetentinga institucija negali, remdamasi tuo, kad kvalifikacija nėra pakankama, atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tomis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos saviems piliečiams:

- a) jei pareiškėjas turi diplomą, reikalaujamą kitoje valstybėje narėje norint pradėti ar toliau dirbti pagal tą profesiją jos teritorijoje, ir tas diplomą buvo išduotas valstybėje narėje; arba
- b) jei pareiškėjas pagal tą profesiją dirbo visą darbo dieną [pilnu etatu] dvejus metus per ankstesnius dešimt metų kitoje valstybėje narėje, kuri tos profesijos nereglamentuoja, kaip apibrėžta 1 straipsnio c punkte ir 1 straipsnio d punkto pirmoje

pastraipoje, ir turi dokumentą, įrodantį vieną ar keletą oficialių kvalifikacijų:

- išduotą valstybės narės kompetentingos institucijos, paskirtos pagal tos valstybės įstatymus ir kitus teisės aktus,
- patvirtinantį, kad ji turintis asmuo yra sėkmingai baigęs ne mažiau kaip trejų metų trukmės kursus po vidurinės mokyklos arba lygiavertės trukmės vakarinius ar neakivaizdinius kursus universitete, aukštojo mokslo įstaigoje arba kitoje panašaus lygio įstaigoje, taip pat, jei reikia, kad, be kursų, baigtų po vidurinės mokyklos, jis papildomai yra sėkmingai įgijęs profesinį išsilavinimą, ir
- parengusį jo turėtoją dirbti pagal savo profesiją.

Tačiau pirmoje pastraipoje nurodytų dvejų metų profesinės patirties gali būti nereikalaujama [negali būti reikalaujama], jei pareiškėjo turima šiame punkte minima kvalifikacija arba kvalifikacijos buvo suteiktos užbaigus reglamentuojamą mokymą bei lavinimą.

Taip pat pirmoje pastraipoje minėtais oficialios kvalifikacijos įrodymais yra laikomi: bet kokia oficiali kvalifikacija ar bet koks tokių

oficialių kvalifikacijų, kurias valstybėje narėje yra suteikusi kompetentinga institucija, rinkinys, jei jos suteiktos sėkmingai baigus Bendrijoje mokymą, yra tos valstybės narės pripažintos lygiavertės lygio ir apie šį pripažinimą buvo pranešta kitoms valstybėms narėms ir Komisijai.“

10. Direktyvos 89/48 9 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta, kad „per 12 straipsnyje numatytą laikotarpį valstybės narės paskiria kompetentingas institucijas, įgaliotas priimti paraiškas ir šioje direktyvoje numatytus sprendimus“.

11. Į Direktyvos 89/48 I priede pateikiamą profesinių asociacijų ar organizacijų, atitinkančių 1 straipsnio d punkto antros pastraipos sąlygas, sąrašą įtraukta *Engineering Council* (Inžinerijos taryba).

2. Direktyva 2005/36/EB

12. 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (toliau – Direktyva 2005/36)⁵ nuo

⁵ — OL L 255, p. 22; klaidų ištaisymai: OL L 271, 2007 10 16, p. 18; OL L 93, 2008 4 4, p. 28 ir OL L 33, 2009 2 3, p. 49.

2007 m. spalio 20 d. pakeitė Direktyvą 89/48⁶.

Prezidento dekretu Nr. 385/2002⁹ (toliau – Dekretas Nr. 165/2000).

13. Direktyvos 2005/36 14 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „pripažinimo mechanizmas, sukurtas direktyvomis 89/48/EEB ir 92/51/EEB, lieka nepakitęs“.

16. Dekreto Nr. 165/2000 2 straipsnio 3 dalyje reglamentuojama profesija apibrėžiama kaip „reglamentuojama profesinė veikla ar veiklos rūšys, kurios valstybėje narėje sudaro šią profesiją“.

14. Direktyvos 2005/36 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „galimybė dirbti pagal profesiją, kaip aprašyta 1 dalyje, taip pat suteikiama pareiškėjams, kurie per pastaruosius 10 metų dvejus metus visu etatu dirbo pagal toje dalyje nurodytą profesiją kitoje valstybėje narėje, kuri tos profesijos nereglamentuoja, jei tie pareiškėjai turi vieną ar daugiau kompetencijų patvirtinančių dokumentų arba formalią kvalifikaciją įrodančius dokumentus“.

17. Dekreto Nr. 165/2000 2 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad „reglamentuojama profesinė veikla – tai profesinė veikla, kai tokios veiklos pradėjimas ar vykdymas arba vienas iš vertimosi ja būdų valstybėje narėje pagal teisės aktus tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso nuo diplomo turėjimo. Vertimosi reglamentuojama profesine veikla būdas visų pirma yra:

a) veikla pagal profesinį vardą, jei naudojimasis tokiu vardu priklauso išimtinai asmenims, turintiems valstybės narės teisės aktais reglamentuojamą diplomą;

B — Nacionalinės teisės aktai

15. Direktyva 89/48 į Graikijos teisės sistemą buvo perkelta 2000 m. birželio 23 d. Prezidento dekretu Nr. 165/2000⁷, vėliau iš dalies pakeistu 2001 m. spalio 18 d. Prezidento dekretu Nr. 373/2001⁸ ir 2002 m. gruodžio 23 d.

b) <...>

Profesinė veikla laikoma reglamentuojama profesine veikla, jei ja verčiasi asociacijos ar organizacijos, kurios tikslas visų pirma yra atitinkamoje profesinėje srityje skatinti ir

6 — Žr. Direktyvos 2005/36 62 straipsnį.

7 — FEK A' 149, 2000 m. birželio 28 d.

8 — FEK A' 251, 2001 m. spalio 22 d.

9 — FEK A' 334, 2002 m. gruodžio 31 d.

palaikyti aukštą veiklos lygį ir kuri, siekiant to tikslo, yra tam tikru būdu valstybės narės pripažinta ir:

- a) išduoda savo nariams diplomą;
- b) užtikrina, kad jos nariai gerbtų jos nustatytas profesinio elgesio taisykles, ir
- c) suteikia jiems teisę naudotis tam tikru vardu, santrumpa ar statusu, atitinkančiu šį diplomą, nariai.

Šio dekreto 9 straipsnio priede pateikiamas neišsamus asociacijų ar organizacijų, atitinkančių šioje dalyje nustatytus reikalavimus, sąrašas. Suteikdama asociacijai ar organizacijai šioje pastraipoje minėtą pripažinimą valstybė narė apie tai praneša Komisijai, kuri šią informaciją paskelbia *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*.

<...>“

18. Dekreto Nr. 165/2000 2 straipsnio 5 dalyje profesinė patirtis apibrėžiama kaip „faktiškas ir teisėtas darbas pagal atitinkamą profesiją valstybėje narėje“.

19. Dekreto Nr. 165/2000 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kai norint Graikijoje pradėti dirbti ar toliau dirbti pagal reglamentuojamą profesiją reikia turėti 2 straipsnyje minimą diplomą, šio dekreto 10 straipsnyje nurodyta Taryba negali atsisakyti leisti valstybės narės piliečiui dėl to, kad jo kvalifikacija nepakankama, pradėti dirbti ar toliau dirbti pagal tą profesiją tokio- mis pačiomis sąlygomis, kurios taikomos sa- viems piliečiams, jei pareiškėjas:

- a) turi 2 straipsnyje nurodytą diplomą, gau- tą kitoje valstybėje narėje ir joje reikalau- jamą norint pradėti dirbti ar toliau dirbti pagal tą profesiją jos teritorijoje; arba
- b) pagal tą profesiją dirbo visą darbo dieną [pilnu etatu] dvejus metus per ankstes- nius dešimt metų kitoje valstybėje narėje, kuri tos profesijos nereglementuoja, kaip apibrėžta šio dekreto 2 straipsnio 3 ir 4 dalyse, ir turi dokumentą, įrodantį vie- ną ar keletą oficialių kvalifikacijų:
  - i) išduotą valstybės narės kompeten- tingos institucijos;
  - ii) patvirtinantį, kad jį turintis asmuo yra sėkmingai baigęs ne mažiau kaip trejų metų trukmės kursus po vidu- rinės mokyklos arba lygiavertės tru- kmės vakarinius ar neakivaizdinius kursus universitete, aukštojo mokslo įstaigoje arba kitoje panašaus lygio įstaigoje, ir kad, be kursų, baigtų po

vidurinės mokyklos, jis papildomai yra sėkmingai įgijęs profesinį išsilavinimą; ir

III — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- iii) parengusį jo turėtoją dirbti pagal savo profesiją.

Tačiau pirmoje pastraipoje nurodytų dvejų metų profesinės patirties negali būti reikalaujama, jei pareiškėjo turima šiame punkte minima kvalifikacija arba kvalifikacijos buvo suteiktos užbaigus reglamentuojamą mokymą bei lavinimą.“

20. Dekreto Nr. 165/2000 10 straipsniu prie Graikijos Nacionalinio švietimo ir religinių reikalų ministerijos įsteigtas kolegialus organas – *Symvoulío Anagnorisis Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis* (Aukštojo mokslo diplomų profesinio lygiavertiškumo pripažinimo taryba, toliau – *Saeitte*).

21. Dekreto Nr. 165/2000 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „teisė dirbti pagal atitinkamą profesiją šiame dekrete apibrėžtomis sąlygomis pripažįstama konkrečiai motyvuotu [*Saeitte*] sprendimu“.

22. Graikijos pilietė Christina Ioanni Toki dvejus metus studijavo Patrų (Graikija) Technologijos instituto Technologijos fakultete. Vėliau pagal Europos aukštojo mokslo kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemą ji vienus metus studijavo aplinkos inžineriją Šefildo Halamo (Jungtinė Karalystė) universitete, kur 1997 m. jai buvo išduotas *Bachelor of Engineering with Environmental Studies* diplomai. Vėliau Ch.-I. Toki dvejus metus studijavo Portsmuto universitete pagal aplinkos inžinerijos programą ir 1998 m. gavo *Master of Science* laipsnį.

23. Nuo 1999 m. rugsėjo 1 d. iki 2002 m. rugpjūčio 31 d. Ch.-I. Toki dirbo Portsmuto universiteto Civilinės inžinerijos katedroje kaip mokslo darbuotoja (*researcher*). Ji gaudavo 8000 GBP metinį darbo užmokestį ir buvo apdrausta socialiniu draudimu. Viena iš Ch.-I. Toki pareigų, kaip matyti iš jai vadovavusio dėstytojo patvirtinimo, buvo studentų priežiūra ir pagalba jiems. Ch.-I. Toki taip pat dalyvavo bendradarbiaujant su privačia Didžiosios Britanijos įmone, kurios specializacija – atliekų tvarkymo technologijos, vykdomame mokslo tyrimų projekte siekiant įvertinti naujoviško buitinių nuotekų tvarkymo metodo veiksmingumą. Be to, ji

buvo ekologiškų technologijų tyrimų grupės narė.

24. 2002 m. balandžio mėn. Ch.-I.. Toki savanoriškai įsirašė į *Chartered Institution of Water and Environmental Management* (toliau – CIWEM) sąrašą kaip diplomuota inžinierė (*graduate*), vėliau – į *Engineering Council* (Inžinierių tarybos) sąrašą kaip stažuotoja (tai pirmasis galutinio įrašymo etapas). Iš bylos medžiagos matyti, kad ji netapo visateise *Engineering Council* nare. Iš tikrųjų tam, kad suinteresuotasis asmuo būtų galutinai įregistruotas kaip *chartered engineer* (vardas, kurį *Engineering Council* suteikia savo nariams), minėtoje *Council* jam turi būti pritaikyta tam tikra procedūra, per kurią turi būti įvertintos jo žinios, įgytos baigus universitetą, ir profesinė patirtis, taip pat surengtas su jo profesine kvalifikacija susijęs pokalbis.

25. 2003 m. liepos 4 d. Ch.-I.. Toki *Saeitte* pateikė prašymą pagal Dekretą Nr. 165/2000, kuriuo Direktyva 89/48 perkelta į Graikijos teisę, kad atsižvelgiant į Jungtinėje Karalystėje įgytą profesinę patirtį būtų pripažinta

jos teisė Graikijoje dirbti pagal reglamentuojamą aplinkos inžinierės profesiją. 2005 m. kovo 8 d. *Saeitte* priėmė Aktą Nr. 96, kuriuo atmetė Ch.-I.. Toki prašymą motyvuodama tuo, kad ši neturi Jungtinėje Karalystėje išduoto inžinieriaus diplomo, nes neturi reglamentuojamo *chartered engineer* vardo. Taigi ji neįgijo profesinių teisių kilmės valstybėje (Jungtinėje Karalystėje), kaip reikalaujama pagal Dekretą Nr. 165/2000. *Saeitte* teigimu, aplinkos inžinieriaus profesija Graikijoje reglamentuojama, o Jungtinėje Karalystėje – ne. Tačiau atsižvelgdama į tai, kad *Engineering Council* suteikia *chartered engineer* vardą, *Saeitte* padarė išvadą, jog aptariama profesija yra reglamentuojama. Bet Ch.-I. Toki tokio vardo neturi. *Saeitte* teigimu, Dekreto Nr. 165/2000 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Direktyvos 89/48 3 straipsnio a punkte nurodytas pripažinimo mechanizmas taikomas tais atvejais, kai suinteresuotasis asmuo yra iš valstybės narės, kur vertinamasi profesija, kuri yra prašymo dalykas, reglamentuoja ir kontroliuoja asociacijos ar organizacijos, pripažintos šios valstybės narės pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio d punkto antros pastraipos nuostatas.

26. 2005 m. kovo 29 d. Ch.-I.. Toki dėl *Saeitte* Akto Nr. 96 pateikė skundą tvirtindama, kad *Saeitte* neteisėtai neatsižvelgė, viena vertus, į jos trejų metų profesinę patirtį, įgytą dirbant mokslo darbuotoja Didžiosios Britanijos universiteto Civilinės inžinerijos katedroje, ir, kita vertus, į tai, kad ji buvo įsirašiusi

į atestuotų inžinierių sąrašą kaip pirmo lygmens narę ir į CIWEM sąrašą. Todėl *Saeitte*, kuriai *Engineering Council* tuo metu pateikė patikslinimą, iš naujo išnagrinėjo Ch.-I. Toki prašymą ir 2005 m. balandžio 12 d. dar kartą jį atmetė remdamasi tais pačiais motyvais. Tada Ch.-I. Toki *Symvoulio tis Epikrateias* pareiškė ieškinį švietimo ir religijų ministrui dėl *Saeitte* Akto Nr. 98, kuriuo ši patvirtino savo 2005 m. kovo 8 d. sprendimą, panaikinimo.

27. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme Ch.-I. Toki tvirtino, kad *Saeitte* neteisėtai atmetė jos prašymą remdamasi Dekreto Nr. 165/2000 4 straipsnio 1 dalies a punktu; iš tikrųjų šis prašymas turėjo būti nagrinėjamas pagal šio dekreto 4 straipsnio 1 dalies b punktą, nes aplinkos inžinieriaus profesija Jungtinėje Karalystėje nereglamentuojama. Be to, Ch.-I. Toki teigia, kad turi diplomą minėto dekreto 2 straipsnio 1 dalies prasme ir gali įrodyti trejų metų profesinę patirtį, įgytą per pastaruosius dešimt metų Jungtinėje Karalystėje.

28. Kilus Sąjungos teisės aiškinimo sunkumų *Symvoulio tis Epikrateias* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2009 m. spalio 28 d., kreipėsi į Teisingumo Teismą

pagal EB 234 straipsnį pateikdamas tokius du prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Direktyvos 89/48/EEB <...> 3 straipsnio [pirmos pastraipos] b punktas turi būti aiškinamas taip, kad jame nustatytas diplomų pripažinimo mechanizmas taikomas tais atvejais, kai aptariama profesija kilmės valstybėje narėje yra reglamentuojama šios direktyvos 1 straipsnio d punkto antros pastraipos prasme, bet suinteresuotasis asmuo nėra visateisis asociacijos ar organizacijos, atitinkančios pirmesnėje pastraipoje nustatytus reikalavimus, narys?
2. [Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai], ar pagal Direktyvos 89/48 <...> 3 straipsnio [pirmos pastraipos] b punktą darbu pagal profesiją visu etatu kilmės valstybėje narėje laikomas savarankiškai dirbančio asmens ar samdomo darbuotojo vertimasis pačia profesija, kuria leisti verstis priimančiojoje valstybėje narėje pateikiamas prašymas pagal Direktyvą [89/48], ar tokiu darbu galima laikyti ir mokslo tyrimus, atliekamus su profesija susijusioje mokslo srityje, iš esmės pelno nesiekiančioje įstaigoje?“

IV — Procesas Teisingumo Teisme

29. Ieškovė pagrindinėje byloje, Graikijos vyriausybė ir Europos Komisija pateikė Teisingumo Teismui rašytines pastabas.

30. Teismo posėdyje, įvykusiame 2010 m. spalio 12 d., ieškovė pagrindinėje byloje, Graikijos vyriausybė ir Komisija pateikė žodines pastabas.

V — Teisinis vertinimas

A — Dėl pirmojo klausimo

31. Siekiant atsakyti į prašymą priimti pre-judicinį sprendimą pateikusio teismo pirmąjį klausimą reikia patvirtinti, kad aptariama profesinė veikla patenka į Direktyvos 89/48 taikymo sritį. Paskui, reikia nustatyti, kokiai profesinės veiklos kategorijai minėtos direktyvos prasme išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje priklauso pagrindinėje byloje aptariama veikla. Tai nustatčius lieka išspręsti taikytinų pripažinimo sąlygų klausimą.

1. Aplinkos inžinieriaus veikla patenka į Direktyvos 89/48 taikymo sritį

32. Pirma, kaip minėta, ši direktyva, nors ir panaikinta, yra teisinis pagrindas, taikytinas tuo metu, kai Ch.-I. Toki pateikė prašymą *Saeitte*¹⁰.

33. Be to, inžinieriaus profesija apskritai ar būtent aplinkos inžinieriaus profesija nebuvo suderinta sektoriaus lygiu, todėl šiai profesijai taikytinos bendrosios Direktyvoje 89/48 nustatytos taisyklės.

34. Galiausiai iš bylos medžiagos matyti, kad aplinkos inžinieriaus profesija Graikijoje yra reglamentuojama, taigi įvykdoma Direktyvos 89/48 2 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta sąlyga¹¹. Be to, Ch.-I. Toki pateikė kitoje valstybėje narėje išduotus diplomus, patvirtinančius baigtus bent trejų metų trukmės kursus¹², taigi darytina išvada, kad aptariama veikla patenka į Direktyvos 89/48 taikymo sritį.

10 — Žr. šios išvados 2 punktą.

11 — Taip pat žr. 1996 m. vasario 1 d. Sprendimą *Aranitis* (C-164/94, Rink. p. I-135, 17 punktą).

12 — Žr. Direktyvos 89/48 trečią konstatuojamąją dalį ir 1 straipsnio a punkto antrą įtrauką.

2. Aplinkos inžinieriaus veiklos kvalifikavimas išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje

35. Atsižvelgiant į tai, kad neabejotina, jog aplinkos inžinieriaus profesija priimančiojoje valstybėje (Graikijos Respublikoje) yra reglamentuojama profesija, siekiant apibrėžti taikytinas pripažinimo sąlygas reikia nustatyti, ar minėta veikla išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje (Jungtinėje Karalystėje) pagal Direktyvą 89/48 yra reglamentuojama veikla, reglamentuojama laikoma veikla ar nereglamentuojama veikla.

36. Suinteresuotųjų šalių nuomonės dėl to, ar Jungtinėje Karalystėje aplinkos inžinieriaus profesija yra reglamentuojama, ar ne, skiriasi, be to, nėra pagrįstos labai išsamia analize. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad Jungtinėje Karalystėje galiojančiuose teisės aktuose norint pradėti verstis inžinieriaus ar aplinkos inžinieriaus profesija nėra nustatyta jokia sąlyga¹³. Be to, šis teismas pažymi, kad

Engineering Council vaidmuo – organizuoti savo narių profesinio tinkamumo įvertinimo procedūras ir suteikti vardą tiems, kurie atitinka nustatytas sąlygas. *Engineering Council* taip pat nustato profesinės etikos taisykles, kurių jos nariai įsipareigoja laikytis ir šiuo atžvilgiu taiko drausmines priemones. Nepaisant kai kurių rašytinių pastabų dviprasmiškumo šiuo klausimu, niekada nebuvo patvirtinta, kad norint verstis aplinkos inžinieriaus profesija reikia būti minėtos *Council* nariu, taigi ir turėti *chartered engineer* vardą. Priešingai, Teisingumo Teismo posėdyje atsakydamas į atitinkamą klausimą Ch.-I. Toki atstovas patvirtino, o kitos dalyvaujančios šalys to neginčijo, kad ji galėjo Jungtinėje Karalystėje verstis aplinkos inžinierės profesija nebūdama *Engineering Council* nare.

37. Šiomis aplinkybėmis atrodo, kad, priešingai nei teigia *Saeitte*, minėta veikla neturi būti laikoma reglamentuojama veikla Direktyvos 89/48 1 straipsnio c punkto ir šio straipsnio d punkto pirmos pastraipos prasme. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad „tokia profesija – tai profesinė veikla, kurios vykdymo pradėjimą ar vykdymą tiesiogiai arba netiesiogiai reglamentuoja teisės normos, t. y. įstatymai ar kiti teisės aktai. Pradėjimas vykdyti profesinę veiklą ar jos vykdymas laikytinas tiesiogiai reglamentuojamu teisės normomis, kai priimančiosios valstybės narės įstatymuose ar kituose teisės aktuose yra nustatyta sistema, pagal kurią šią profesinę

13 — Nors aptariamos profesinės veiklos vykdymo sąlygas turi išnagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, vis dėlto Teisingumo Teismas gali pateikti patikslinimų; žr. 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Price* (C-149/05, Rink. p. I-7691, 39 punktas).

veiklą gali vykdyti tik tie asmenys, kurie atitinka tam tikrus reikalavimus, ir draudžiama ją vykdyti jų neatitinkantiems asmenims¹⁴. Tačiau nėra nustatyta, kad nebūnant *Engineering Council* nariu negalima pradėti verstis aplinkos inžinieriaus profesija.

reikalauti iš kiekvieno asmens, norinčio verstis aplinkos inžinieriaus profesija.

38. Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje kaip tik numatytas atvejis, kai profesinę veiklą vykdo „asociacijos ar organizacijos, kurios tikslas visų pirma yra atitinkamoje profesinėje srityje skatinti ir palaikyti aukštą veiklos lygį ir kuri, siekiant to tikslo, yra tam tikru būdu valstybės narės pripažinta <...>“, nariai. Kaip nurodyta Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto trečioje pastraipoje, šios direktyvos I priede pateikiamas neišsamus asociacijų ar organizacijų, atitinkančių 1 straipsnio d punkto antros pastraipos sąlygas, sąrašas, į kurį įtraukta *Engineering Council*¹⁵. Tokiomis aplinkybėmis vykdoma profesinė veikla pagal direktyvą yra reglamentuojama laikoma profesinė veikla. Taigi *Engineering Council* išduoda savo nariams „diplomą“¹⁶, bet neprivaloma visada jo

39. Todėl Jungtinėje Karalystėje nereikalaujama, kad aplinkos inžinierius būtų iš anksto privalomai įregistruotas *Engineering Council*. Gali būti, kad *chartered engineer* vardas suteikia komercinį pranašumą ar palankesnę padėtį, susijusią su patekimu į darbo rinką¹⁷, bet tai tik paprastas spėjimas, dėl kurio bet kuriuo atveju negali būti suabejota įsitikinimu, kad nebūtina turėti šį vardą norint vykdyti aptariamą profesinę veiklą.

40. Tai svarbi aplinkybė, nes ji patvirtina, kad inžinieriaus profesija galima verstis nebūnant *chartered engineer*, kitaip tariant, nebūnant profesinės asociacijos, nurodytos Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje, nariu. Ši aplinkybė taip pat paaiškina, kodėl kalbama tik apie reglamentuojama *laikomą* veiklą. Be to, atsižvelgiant į sąrašo, pridėto prie direktyvos, turinį, mano manymu, aišku, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas taip norėjo pabrėžti minėtų asociacijų

14 — Minėtas Sprendimas *Aranitis* (18 ir 19 punktai).

15 — Žr. priedo skyriaus, skirto Jungtinei Karalystei, 21 punktą.

16 — Žr. Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antros pastraipos pirmą įtrauką.

17 — Ši aplinkybė bet kuriuo atveju neturi reikšmės, nes Teisingumo Teismas dėl profesijos laikymo reglamentuojama priimančiojoje valstybėje narėje yra aiškiai nurodęs, kad „ar profesija yra reglamentuojama, priklauso nuo teisinės padėties priimančiojoje valstybėje narėje, o ne nuo darbo rinkos šioje valstybėje narėje sąlygų“ (minėto Sprendimo *Aranitis* 23 punktas).

ir organizacijų buvimą bei galimą jų istorinę ir kultūrinę reikšmę atitinkamose valstybėse narėse¹⁸, o tikrai ne tai, kad būtina jose įsiregistruoti¹⁹. Šiomis aplinkybėmis Ch.-I. Toki nebuvimas *Engineering Council* visateise nare bet kuriuo atveju nėra kliūtis jai pradėti vers-tis aplinkos inžinieriaus profesija išsilavinimo įgijimo valstybėje.

41. Tai, kad *Engineering Council* yra ir kad ji pripažįstama pagal direktyvą, galiausiai patvirtina, jog inžinieriaus (tiksliau – aplinkos inžinieriaus) profesija gali būti kvalifikuojama dvejopai pagal Direktyvą 89/48.

42. Jei suinteresuotasis asmuo savanoriškai tampa *Engineering Council* visateisiu nariu, jam suteikiamas *chartered engineer* vardas. Tokiu atveju jo vykdoma profesinė veikla turi būti laikoma reglamentuojama profesine veikla, nes direktyvos 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje nustatyta, kad „profesinė

veikla laikoma reglamentuojama profesine veikla, jeigu ja verčiasi asociacijos ar organizacijos <...> nariai“, – šioje nuostatoje nurodytos asociacijos ar organizacijos nariai.

43. Tačiau jeigu suinteresuotasis asmuo vykdo savo veiklą nebūdamas tokios asociacijos ar organizacijos, kaip nurodyta Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antroje ir trečioje pastraipose, narys, minėta veikla nebegali būti laikoma išsilavinimo įgijimo valstybėje reglamentuojama veikla pagal šią nuostatą.

44. Todėl tokia aplinkos inžinieriaus veikla, kokią teigia vykdžiusi Ch.-I. Toki²⁰, t. y. nebūnant visateisiu *Engineering Council* nariu, vadinasi, neturint *chartered engineer* vardo, laikytina nereglamentuojama profesine veikla.

45. Kaip savo rašytinėse pastabose teisingai pažymėjo Graikijos vyriausybė, 2003 m., t. y. tais pačiais metais, kai Ch.-I. Toki pateikė pirmąją prašymą *Saeitte*, Europos Parlamento

18 — Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad priedas susijęs tik su Jungtinės Karalystės ar Airijos asociacijomis ar organizacijomis.

19 — Man, pavyzdžiui, sunku įsivaizduoti, kad bibliotekininko profesija būtų susijusi su privalomu įregistravimu *Library Association*, kitoje iš direktyvos priede minimų asociacijų ar organizacijų (dabar – *Chartered Institute of Library and Information Professionals*).

20 — Tokia atsargi formuluotė būtina atsižvelgiant į antrąjį Teisingumo Teismui pateiktą klausimą, į kurį siekiant atsakyti kaip tik reikia išsiaiškinti, kiek Ch.-I. Toki iš tikrųjų vykdė aplinkos inžinieriaus veiklą.

Peticijų komitete Komisija laikėsi panašios pozicijos dėl Graikijos piliečio, kurio padėtis labai primena Ch.-I. Toki²¹ padėtį. Tada Komisija aiškiai nurodė, kad Jungtinėje Karalystėje inžinieriaus profesijos nereglamentuoja jokia speciali nuostata, todėl yra du skirtingi atvejai atsižvelgiant į tai, ar suinteresuotasis asmuo yra *chartered engineer*, ar ne. Todėl labai keista, kad Komisija savo rašytinėse pastabose laikosi visiškai priešingos nuomonės, kai vienareikšmiškai teigia, kad aplinkos inžinieriaus profesija yra reglamentuojama 1 straipsnio d punkto pirmos pastraipos, skaitomos kartu su 1 straipsnio d punkto antra pastraipa, prasme ir kad taikytinos su reglamentuojamomis profesijomis susijusios pripažinimo sąlygos.

kuri, primenu, Ch.-I. Toki prašymo pateikimo metu nebuvo taikoma *ratione temporis*. Direktyvos 2005/36 3 straipsnio 2 dalyje minima „profesija, kurią praktikuoja I priede išvardytų asociacijų ar organizacijų nariai“²² (šiam priede yra nurodyta *Engineering Council*) ir nustatyta, kad ši profesija laikoma reglamentuojama profesija²³.

46. Teiginį, kad ta pati profesinė veikla gali būti kvalifikuojama dvejopai pagal Direktyvą 89/48, atsižvelgiant į šios veiklos vykdymo sąlygas (esant nariu arba juo nebūnant) patvirtina paskesnė Sąjungos teisės raida, pirmiausia Direktyva 2005/36, kuria buvo panaikinta ir pakeista Direktyva 89/48 ir

47. Be to, net jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad asociacija ar organizacija, susijusi su minėta profesine veikla, atitinka Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antrą pastraipą nurodytas sąlygas, todėl ši veikla turi būti pripažinta laikoma reglamentuojama profesine veikla, įskaitant atvejus, kai minėtą profesinę veiklą vykdo asmenys, kurie nėra šios asociacijos ar organizacijos nariai, toks vertinimas, kaip tuojau įrodysiu, neturėtų reikšmės nustatant taikytinas pripažinimo sąlygas.

21 — L. Kounis Peticija Nr. 786/2002. L. Kounis turėjo Jungtinėje Karalystėje išduotą inžinieriaus diplomą, tačiau nebuvo *Engineering Council* narys, taigi neturėjo *chartered engineer* vardo. Jis pageidavo, kad jo diplomą būtų pripažintas Graikijoje, kad galėtų ten verstis inžinieriaus profesija, bet *Saeitte* jo prašymą atmetė.

22 — Pasviruoju šriftu išskirta mano.

23 — 52 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „jei priimančiojoje valstybėje narėje profesija reglamentuojama 3 straipsnio 2 dalyje apibrėžtos asociacijos ar organizacijos, valstybių narių piliečiams nesuteikiama teisė naudoti tos organizacijos ar asociacijos suteiktą profesinį vardą arba jo santrumpą, nebent jie pateikia įrodymą, kad yra tokios asociacijos ar organizacijos nariai“. Taigi ši nuostata susijusi tik su aptariamą asociacijos suteikto profesinio vardo naudojimo sąlygomis ir iš to, kaip ir remiantis Direktyvos 89/48 nuostatomis, negalima daryti išvados, kad tik šių asociacijų nariams leidžiama vykdyti aptariamą profesinę veiklą.

3. Pripažinimo sąlygų, taikytinų aplinkos inžinieriaus profesinei veiklai, nustatymas ieškovės pagrindinėje byloje situacijoje

profesija tiek priimančiojoje, tiek išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje.

48. Direktyva 89/48 įgyvendinama sistema, kuri, „įtvirtindama Bendrijos piliečio teisę bet kurioje valstybėje narėje naudotis profesiniais įgūdžiais, papildo ir įtvirtina jo teisę įgyti tokius įgūdžius ten, kur jis nori“²⁴. Tačiau, kaip Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, „Direktyva 89/48 įtvirtintas pripažinimo metodas nelemia to, kad aptariamai diplomai ir profesinės kvalifikacijos pripažįstamos automatiškai ir besąlygiškai“²⁵. Todėl minėtos direktyvos 3 straipsnyje apibrėžtos dvi skirtingos pripažinimo procedūros ir tik viena iš jų gali būti taikoma esant nurodytoms faktinėms aplinkybėms²⁶.

49. Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a punktą taikomas, kai profesija yra reglamentuojama išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje. Tokiu atveju kompetentinga nacionalinė institucija turi konstatuoti, kad pareiškėjas tikrai turi išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje reikalaujamą diplomą, jei nori pradėti verstis šia reglamentuojama

50. Minėtos direktyvos 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatyta skirtinga pripažinimo procedūra, pagrįsta profesine patirtimi, įgyta išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje, kuri „tos profesijos neregamentuoja, kaip apibrėžta 1 straipsnio c punkte ir 1 straipsnio d punkto pirmoje pastraipoje“. Taigi 3 straipsnio pirmos pastraipos a punkto taikymo sritis apibrėžiama kartu skaitant pastarąjį ir 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą, iš kurio, argumentuojant *a contrario*, išplaukia, kad 3 straipsnio pirmos pastraipos a punkte nustatytas mechanizmas taikomas tuo atveju, kai išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje profesija ar profesinė veikla laikoma reglamentuojama.

51. Jeigu Teisingumo Teismas, kaip siūlau, nuspręstų, kad aplinkos inžinieriaus veikla, kokią teigia vykdydžiusi Ch.-I. Toki, nėra išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje reglamentuojama veikla, šiuo atveju turėtų būti taikomos 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatytos pripažinimo sąlygos.

52. Jei Teisingumo Teismas, priešingai, nuspręstų, kad aplinkos inžinieriaus veikla, kokią teigia vykdydžiusi Ch.-I. Toki, yra laikoma reglamentuojama profesine veikla (Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto

24 — Žr. Direktyvos 89/48 tryliktą konstatuojamąją dalį.

25 — 2008 m. spalio 23 d. Sprendimas *Komisija prieš Graikiją* (C-274/05, Rink. p. I-7969, 39 punktas).

26 — Minėtas Sprendimas *Price* (36 punktas).

antros pastraipos prasme), reikėtų atsižvelgti į tai, kad 3 straipsnio pirmos pastraipos a punkte nustatytos sąlygos taikomos tik reglamentuojamai veiklai (pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio c punktą ir d punkto pirmą pastraipą).

53. Iš tikrųjų Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatytas pripažinimo mechanizmas taikomas ir tuo atveju, kai išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje profesija nėra reglamentuojama, ir tuo atveju, kai veikla yra laikoma reglamentuojama veikla 1 straipsnio d punkto antros pastraipos prasme.

54. Tačiau atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką situacija neatrodo tokia aiški.

55. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad „[Direktyvos 89/48] 3 straipsnio pirmosios pastraipos b punktas <...> taikomas tik jei aptariama profesija nėra reglamentuojama [išsilavinimo įgijimo] valstybėje narėje“²⁷, tačiau tiksliai neatskyrė reglamentuojama laikomos profesinės veiklos.

56. Teisingumo Teismo pozicija byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Price*²⁸, šiuo atžvilgiu yra veikiau stebinanti. Šioje byloje H. Price turėjo vienos iš 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje nurodytų ir direktyvos priede išvardytų organizacijų suteiktą *bachelor* vardą. Tačiau jis niekada nebuvo aptariamoms organizacijoms (*Royal Institution of Chartered Surveyors*) narys. Nors pateiktas prejudicinis klausimas nebuvo susijęs su taikytino pripažinimo mechanizmo nustatymu esant tokioms aplinkybėms, Teisingumo Teismas nusprendė: kadangi „H. Price nėra *Royal Institution of Chartered Surveyors* narys, nagrinėjamu atveju klausimas dėl minėtos organizacijos išduotų diplomų pripažinimo pagal [3 straipsnio pirmos pastraipos a punktą] nekyla, nors ir pasitvirtintų, kad [aptariama] profesija pagal minėtos organizacijos teisės aktus Jungtinėje Karalystėje laikoma reglamentuojama profesija“²⁹. Teisingumo Teismas taip leidžia suprasti, kad jei H. Price būtų šios organizacijos narys, taigi ir turėtų jos išduotą diplomą, reikėtų taikyti 3 straipsnio pirmos pastraipos a punkte nustatytą pripažinimo mechanizmą, nors aptariama profesinė veikla yra tik laikoma reglamentuojama veikla 1 straipsnio d punkto antros pastraipos prasme. Taigi Teisingumo Teismas daro išvadą, kad „Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktas taikomas, jei nagrinėjama profesija nėra reglamentuojama mokymo ir lavinimo valstybėje. Todėl <...> šią nuostatą būtų galima taikyti, tik jei *Royal Institution of Chartered Surveyors* netenkintų <...> 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje įtvirtintų sąlygų“³⁰. Dėl nurodytų priežasčių toks sprendimas man atrodo aiškiai prieštaraujantis 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkto formulotei ir Teisingumo Teismas turėtų pasinaudoti su šia byla pasitaikiusia

27 — 2005 m. liepos 14 d. Sprendimas *Peros* (C-141/04, Rink. p. I-7163, 31 punktą).

28 — Minėtas sprendimas.

29 — Ten pat, 47 punktą.

30 — Ten pat, 48 punktą.

galimybe ištaisyti savo teismo praktiką šiuo klausimu.

57. Šiuo atžvilgiu galiu manyti tik taip, kad, kalbant apie veiklą, patenkančią į Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antros pastraipos taikymo sritį, svarbu remtis visa formuluote „profesinė veikla, laikoma reglamentuojama profesine veikla“. Kadangi tokiai veiklai taikomas pripažinimo mechanizmas nėra visiškai toks pats kaip tas, kuris taikomas reglamentuojamai veiklai 1 straipsnio d punkto pirmos pastraipos prasme, pirmoji veikla nėra visiškai prilyginama antrajai. Šiomis aplinkybėmis ir toliau vadinti reglamentuojama veiklą, kuri pagal Direktyvą 89/48 yra tik laikoma reglamentuojama profesine veikla, reiškia labai klaidinti.

58. Galiausiai – ši paskutinė pastabų grupė taip pat susijusi su tuo atveju, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad aplinkos inžinieriaus veikla, kokią teigia vykdyti si Ch.-I. Toki, yra profesinė veikla, laikoma reglamentuojama profesine veikla pagal

Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punkto antrą pastraipą – pažymėtina, kad Dekretu Nr. 165/2000 Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktas buvo perkeltas nevisiškai; tai, matyt, ir lėmė *Saeitte* sutrikimą. Minėto dekreto 4 straipsnio 1 dalies b punkte, kuriame numatytas Direktyvos 89/48 3 straipsnio b punkte minimų pripažinimo sąlygų taikymas, daroma nuoroda į šio dekreto 2 straipsnio 3 dalyje³¹ pateikiamą reglamentuojamos profesijos kilmės valstybėje narėje apibrėžimą ir į visą 2 straipsnio 4 dalį³², o ne tik į 2 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą. Pasekmė, atsižvelgiant į *Saeitte* sprendimą, ta, kad direktyvos 3 straipsnio b punkte nustatytos pripažinimo sąlygos netaikomos tuo atveju, kai suinteresuotasis asmuo yra iš valstybės narės, kur vertinami profesija, dėl kurios pateiktas prašymas direktyvos prasme, iš dalies kontroliuoja šios valstybės pagal direktyvos 1 straipsnio d punkto antrą pastraipą pripažintos asociacijos ar organizacijos. Taigi direktyvos 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktas nebuvo tinkamai perkeltas.

59. Tokiomis aplinkybėmis niekas nedraudžia Ch.-I. Toki remtis šia nuostata prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam

31 — Atitinkančioje Direktyvos 89/48 1 straipsnio c punktą.

32 — Atitinkančią Direktyvos 89/48 1 straipsnio d punktą.

teisme. Teisingumo Teismas jau seniai yra nustatęs, kad „Direktyva [89/48] siekiama suteikti teises kitų valstybių narių piliečiams“³³, ir nusprendęs, kad „Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a punktas yra besąlygiško ir pakankamai tikslaus turinio nuostata. Todėl privatus asmenys gali remtis šia nuostata nacionaliniame teisme siekdami, kad nebūtų taikomos minėtos direktyvos neatitinkančios nacionalinės teisės aktų nuostatos“³⁴. Manau, kad tokia pati išvada darytina ir dėl 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkto, nes 3 straipsnis, bent kiek tai susiję su visa jo pirma pastraipa, atrodo, sudaro nedalomą visumą.

60. Į pirmąjį klausimą siūlau atsakyti, jog Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktas turi būti aiškinamas taip, kad jame nustatytas pripažinimo mechanizmas taikomas tuo atveju, kai išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje profesija laikoma reglamentuojama profesine veikla pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio d punkto antrą pastraipą. Kadangi Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktas taikomas ir išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje reglamentuojama laikomai veiklai, ir nereglamentuojamai veiklai, aplinkybė, kad suinteresuotasis asmuo yra arba nėra visateisis

asociacijos ar organizacijos, atitinkančios minėtos direktyvos 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje nustatytas sąlygas, narys, neturi reikšmės nustatant taikytiną pripažinimo mechanizmą.

B — Dėl antrojo klausimo

61. Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad Ch.-I. Toki atveju taikytinos pripažinimo sąlygos, – tuo metu, kai šį atvejį vertino *Saeitte*, tai buvo Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatytos sąlygos, – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar profesinė patirtis, kurią 1999–2002 m. universitete Ch.-I. Toki įgijo kaip mokslo darbuotoja, gali būti laikoma darbu visu etatu pagal aplinkos inžinieriaus profesiją dvejus metus per pastaruosius dešimt metų.

1. Dėl antrojo klausimo priimtinum

62. Pirmiausia pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo antrojo klausimo priimtumas nėra akivaizdus. Kadangi šiame teisme yra pareikštas ieškinys dėl *Saeitte* priimto ginčijamo sprendimo panaikinimo, jei Teisingumo Teismas pritartų mano pasiūlymams, susijusiems su pirmuoju klausimu, to pakaktų, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs

33 — 1995 m. kovo 23 d. Sprendimas *Komisija prieš Graikiją* (C-365/93, Rink. p. I-499, 9 punktas).

34 — 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimas *Beuttenmüller* (C-102/02, Rink. p. I-5405, 55 punktas); taip pat teigiama minėtame Sprendime *Peros* (32 punktas).

teismas nuspręstų panaikinti ginčijamą sprendimą ir gražintų bylą administracinei institucijai. Be to, minėtas sprendimas pagrįstas mechanizmu, kuris nacionalinės teisės akte atitinka Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos a punktą, todėl *Saeitte* išdėstė savo nuomonę dėl to, ar Ch.-I. Toki gali remtis lygiaverčiu diplomu, bet ne dėl to, ar į jos profesinę patirtį, įgytą dirbant mokslo darbuotoja Jungtinėje Karalystėje, galima pagrįstai atsižvelgti pagal minėtos direktyvos 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatytą pripažinimo mechanizmą. Galiausiai, jei bylą turėtų iš naujo nagrinėti Graikijos administracinė institucija, ji nebegalėtų priimti sprendimo remdamasi Direktyva 89/48, kuri panaikinta Direktyva 2005/36³⁵.

63. Vis dėlto atsižvelgdamas į tam tikras aplinkybes manau, kad klausimas yra priimtinas.

64. Pirma, nė viena suinteresuotųjų šalių, pateikusių rašytines pastabas, neginčijo antrojo klausimo priimtinumą.

65. Be to, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, per procedūrą pagal EB 234 straipsnį (dabar – SESV 267 straipsnis) „tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos ypatumus, turi įvertinti ir prejudicinio sprendimo būtinumą savo sprendimui, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą tuo atveju, jei pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu“³⁶. Tik išskirtinėmis aplinkybėmis, siekdamas patikrinti savo paties kompetenciją, Teisingumo Teismas turi įvertinti sąlygas, kuriomis į jį kreipėsi nacionalinis teismas³⁷. Konkrečiai kalbant, „atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo galima, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi būtinos faktinės ir teisinės informacijos, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus“³⁸. Esu linkęs pritari ti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo argumentui, kad svarbu administracinei institucijai, kurios sprendimas neabejotinai bus panaikintas, nurodyti gaires, reikalingas naujam sprendimui priimti. Pageidaujamas Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas akivaizdžiai siejasi su pagrindine byla, neatsižvelgiant į tai, ar sąsajos pagrindas yra Direktyva 89/48, ar Direktyvos 2005/36 13 straipsnio 2 dalis, kurioje pakartotos tos pačios pripažinimo sąlygos kaip nustatytos Direktyvoje 89/48. Taigi nė vienas iš trijų Teisingumo

35 — Iš tikrųjų pagal Direktyvos 2005/36 63 straipsnį valstybės narės turėjo suderinti savo teisės aktus su minėtos direktyvos nuostatomis ne vėliau kaip iki 2007 m. spalio 20 dienos.

36 — 2010 m. kovo 18 d. Sprendimas *Gielen* (C-440/08, Rink. p. I-2323, 27 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

37 — Ten pat, 28 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

38 — Ten pat, 29 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

Teismo numatytų atvejų, kai galima atsisakyti priimti sprendimą dėl pateikto prejudicinio klausimo, šioje byloje nepasitvirtina.

66. Galiausiai reikia pažymėti, kad Direktyvos 2005/36 14 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, jog „pripažinimo mechanizmas, sukurtas direktyvomis 89/48/EEB ir 92/51/EEB, lieka nepakitęs“. Todėl Teisingumo Teismo paaiškinimai atsakant į antrąjį klausimą yra reikšmingi neatsižvelgiant į tai, ar remiamasi Direktyva 89/48, ar Direktyva 2005/36.

67. Šiomis aplinkybėmis siūlau Teisingumo Teismui priimti antrąjį klausimą ir tęsti vertinimą.

2. Dėl darbo visu etatu pagal profesiją sąvokos

68. Kai taikytinos Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatytos

pripažinimo sąlygos, nacionalinė institucija negali atsisakyti leisti pareiškėjui dirbti pagal atitinkamą profesiją, jeigu jis dvejus metus dirbo visu etatu pagal šią profesiją kitoje valstybėje narėje, kuri minėtos veiklos nereglamentuoja. Direktyvos 3 straipsnio antroje pastraipoje patikslinama, kad pirmoje pastraipoje minima būtent profesinė patirtis. Tačiau Direktyvos 89/48 1 straipsnio e punkte profesinė patirtis apibrėžiama kaip „faktiškas ir teisėtas darbas pagal atitinkamą profesiją valstybėje narėje“. Taigi siekiant atsakyti į antrąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą reikia nustatyti, ar Ch.-I. Toki veikla, kurią ji vykdė 1999–2002 m., būdama universiteto darbuotoja, gali būti laikoma faktišku darbu visu etatu pagal aplinkos inžinieriaus profesiją.

69. Ch.-I. Toki situacija ypatinga tuo, jog siekdama, kad jai būtų leista verstis aplinkos inžinieriaus profesija Graikijoje, ji remiasi trejais metais profesinės patirties, įgytos dirbant ne aplinkos inžiniere, o mokslo darbuotoja aplinkos inžinerijos srityje. Ieškovė pagrindinėje byloje trejus metus dirbo kaip *researcher* Portsmuto universitete. Eidama šias pareigas ji teikė pagalbą studentams ir dalyvavo įvairioje akademinėje veikloje (buvo ekologiškų technologijų tyrimų grupės narė, rengė ataskaitas, skleidė informaciją apie mokslo tyrimų rezultatus akademinėje ir pramoninėje aplinkoje). Iš bylos medžiagos matyti, kad ji bendradarbiavo su privačia

bendrove, kurios specializacija – su buitinių nuotekų tvarkymu susijusios technologijos, ir dėl to atliko laboratorinius tyrimus, kuriais buvo siekiama įvertinti kanalizacijos dumblo tvarkymo kokybę. Pastaroji veikla, Ch.-I. Toki teigimu, sudaro esminį aplinkos inžinieriaus profesijos aspektą.

70. Atsižvelgdamas į klausimo formulotę ir ieškovės pagrindinėje byloje pateiktas pastabas, kuriose pabrėžiamas šis aspektas, pirmiausia norėčiau patikslinti, kad neginčijama ir neabejotina, jog tokie mokslo tyrimai, kokius atliko Ch.-I. Toki, yra samdomo darbuotojo vykdoma profesionali veikla. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas buvo tos nuomonės, kad formuluojant antrąjį klausimą reikėtų patikslinti, jog profesinę patirtį, dirbdama kaip *researcher*, Ch.-I. Toki įgijo „iš esmės pelno nesiekiančioje“ įstaigoje. Tačiau tai, kad aptariama įstaiga siekia ar nesiekia pelno, pagrindinės bylos atžvilgiu visiškai neturi reikšmės. Iš tikrųjų svarbu tik tai, ar profesinę patirtis buvo įgyta kaip savarankiškai dirbančiam asmeniui arba samdomam darbuotojui vykdant profesinę veiklą. Be to, tai, kad Ch.-I. Toki buvo samdoma Portsmuto universiteto darbuotoja, nėra ginčijama.

71. Taigi reikia nustatyti ne tai, ar patys mokslo tyrimai gali būti laikomi profesine patirtimi. Iš tikrųjų yra pateiktas klausimas – į kurį atsakyti daug sunkiau, – ar tokie mokslo tyrimai, bent iš dalies atliekami srityje, kuri atrodo susijusi su aplinkos inžinieriaus profesija, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo žodžiais tariant, pagal Sąjungos teisę yra visiškai prilygintini faktiniam darbui pagal šią profesiją.

72. Kitaip sakant, jei Ch.-I. Toki būtų pageidavusi, kad jai būtų leista Graikijoje dirbti mokslo darbuotoja, ir, žinoma, darant prielaidą, kad tokiu atveju būtų taikomos nereglamentuojamai veiklai arba reglamentuojama laikomai veiklai taikytinos pripažinimo sąlygos, į jos patirtį, įgytą kitos valstybės narės universitete, neabejotinai būtų reikėję atsižvelgti.

73. Šis atvejis dviprasmiškas tuo, kad Ch.-I. Toki remiasi trejų metų profesine patirtimi, įgyta atliekant mokslo tyrimus, susijusius su aplinkos inžinerijos sritimi. Sunkumą didina tai, kad nė viena iš šalių nepareiškė nuomonės dėl tokios galimos sąsajos tarp Ch.-I. Toki universitete vykdytos veiklos ir veiklos, kurią ji būtų turėjusi vykdyti „faktiškai“ dirbdama

pagal aplinkos inžinieriaus profesiją, buvimo ir tvirtumo.

74. Darbas visu etatu, reikalaujamas pagal Direktyvą 89/48, susijęs, kaip minėta, su profesine patirtimi, įgyta valstybėje narėje, kuri profesijos nereglamentuoja. Taigi kalbama apie „faktišką ir teisėtą darbą pagal atitinkamą profesiją“. „Atitinkama profesija“ laikytina profesija, dėl kurios priimančiojoje valstybėje narėje pateiktas pripažinimo prašymas. Ch.-I. Toki prašymas susijęs su aplinkos inžinieriaus veikla. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad patirtis, kurią Ch.-I. Toki įgijo kaip *researcher*, *a priori* negali būti visiškai prilyginta faktiškam darbui pagal aplinkos inžinieriaus profesiją, nes būtent ne šia profesija Ch.-I. Toki vertėsi Jungtinėje Karalystėje. Šiuo atžvilgiu Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte aiškiai nurodyta, kad kalbama apie „tą profesiją“, t. y. apie profesiją, kuria prašoma leisti pradėti verstis ar verstis toliau. Iš esmės tokią pačią išvadą padarė Komisija, pateikdama minėtą atsakymą Parlamento Peticijų komitetui³⁹.

39 — Iš tikrųjų Komisija nurodė, kad profesinė patirtis, kurios reikalaujama pagal Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktą, turi būti įgyta verčiantis ta pačia profesija, kuria verstis suinteresuotasis asmuo yra kvalifikuotas, ir prašo tai pripažinti. Komisija buvo tos nuomonės, kad L. Kounis, remdamasis tik *lecturer* patirtimi, negali teigti, jog turi reikalaujamą profesinę inžinieriaus patirtį (žr. minėtą Peticiją Nr. 786/2002).

75. Todėl remdamasis Direktyva 89/48, kai nagrinėjo bylą, susijusią su išsilavinimo įgijimo valstybės narės išduotais diplomais, kai ši reglamentuoja pradėjimą verstis „ta pačia profesija“ savo teritorijoje, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad „direktyvos 3 straipsnio pirmos pastraipos a punkte nustatyta formuluotė „ta pati profesija“ turi būti suprantama kaip apimanti profesijas, kurios kilmės valstybėje narėje ir priimančiojoje valstybėje narėje yra identiškos, analogiškos ar tam tikrais atvejais paprasčiausia lygiavertės veiklos rūšių, kurias jos apima, atžvilgiu“⁴⁰. Manau, kad, logiškai mąstant, Teisingumo Teismo pateiktas aiškinimas tinka ir 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktui, kuriame minimas darbas visu etatu pagal „tą profesiją“.

76. Be to, Teisingumo Teismo pateiktas formuluotės „ta pati profesija“ aiškinimas leidžia daryti tam tikrą patikslinimą pripažįstant, kad gali būti kalbama ir apie lygiavertes profesijas jų apimamų veiklos rūšių atžvilgiu. Šiomis aplinkybėmis nacionalinė institucija, atsakinga už diplomų ir profesinės patirties pripažinimą, nagrinėjamu atveju – *Saeitte*, turi nustatyti, ar užduotys, kurias vykdė Ch.-I. Toki, bendradarbiaudama su specializuotąja privačia bendrove, gali būti, kaip ji teigia, esminis aplinkos inžinieriaus veiklos aspektas,

40 — 2006 m. sausio 19 d. Sprendimas *Colegio* (C-330/03, Rink. p. I-801, 20 punktas).

t. y. esminis lygiavertės profesijos Teisingumo Teismo praktikos prasme aspektas.

pavyzdžiui, nebendravo su klientais; taip pat galima numanyti, kad aplinkos inžinieriai privalo žinoti urbanistikos ir ekologijos sričių nacionalinės teisės nuostatas, o Ch.-I. Toki galbūt trūksta tokių žinių, susijusių su Graikijos teisės aktais.

77. Po to, kai *Saeitte* įvertins ryšį tarp veiklos, kurią Ch.-I. Toki vykdė būdama universiteto darbuotoja, ir veiklos, vykdomos faktiškai dirbant pagal aplinkos inžinieriaus profesiją, reikės nustatyti, ar per trejus metus, kai Ch.-I. Toki, kaip *researcher*, dirbo universitete, ji iš tikrųjų dvejus metus visu etatu dirbo darbą, kuris yra esminis aplinkos inžinieriaus profesijos aspektas, nes iš bylos medžiagos matyti, kad Ch.-I. Toki per tuos trejus metus vykdė ir kitą veiklą, aiškiai nesusijusią su faktišku darbu pagal aplinkos inžinieriaus profesiją (kaip antai pagalba studentams).

79. Siekiant atlikti išsamų vertinimą reikia išnagrinėti ir prielaidą, kad nacionalinė institucija gali nuspręsti ieškovei pagrindinėje byloje taikyti kompensacines priemones⁴¹. Taip būtų tuo atveju, jei *Saeitte* nuspręstų, kad Graikijoje aplinkos inžinieriaus profesija apima vieną ar daugiau profesinės veiklos rūšių, nepriskiriamų profesijai, kuria pareiškėjas verčiasi išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje, ir šį skirtumą sudaro konkretus išsilavinimas, kurio reikalaujama Graikijoje, susijęs su dalykais, iš esmės besiskiriančiais nuo tų, kuriuos apima pareiškėjo nurodytas išsilavinimas⁴².

78. Be to, pridurtina, kad negalima atmesti tikimybės, jog veiklos, tik susijusios su profesine veikla, kuria leisti pradėti verstis yra pateiktas prašymas, vykdymas, nors ir negali reikšti, kad faktiškai dirbama pagal minėtą profesiją, padeda pareiškėjui įgyti su pastarąja susijusių įgūdžių ir vėliau juos įtvirtinti. Tačiau tikėtina, kad bendradarbiaudama su privačia bendrove Ch.-I. Toki neturėjo galimybės vykdyti visų užduočių, kurias būtų turėjusi vykdyti faktiškai dirbdama pagal aplinkos inžinieriaus profesiją. Ch.-I. Toki,

80. Tokiu atveju priimant kompensacines priemones pagal proporcingumo principą reikėtų atsižvelgti į Ch.-I. Toki įgytą patirtį,

41 — Direktyvos 89/48 4 straipsnis, vėliau – Direktyvos 2005/36 14 straipsnis.

42 — Direktyvos 89/48 4 straipsnio 1 dalies b punkto trečia įtrauka, vėliau – Direktyvos 2005/36 14 straipsnio 1 dalies c punktas. Pastaroji prielaida reiškia, kad nacionalinė institucija pripažįsta tiek pakankamą sąsają tarp darbo, kurį dirbo Ch.-I. Toki, ir aplinkos inžinieriaus veiklos, tiek tai, kad minėtas susijęs darbas – tai darbas visu etatu, – kad būtų galima nuspręsti, jog Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punkte nustatytos sąlygos yra įvykdytos.

nors ši būtų nepakankama, kad būtų galima leisti iškart ir be kitų formalumų pradėti vykdyti minėtą veiklą.

turi atsižvelgti į bet kurią praktinę patirtį, svarbią verčiantis profesija, dėl kurios pateiktas prašymas, ir galinčią padėti bent iš dalies užpildyti spragas, likusias įgyjant ankstesnį išsilavinimą.

81. Teismo praktikoje šiuo klausimu nėra abejonių, nes Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę nuspręsti, kad „Direktyvos 89/48 4 straipsnis, aiškiai leidžiantis kompensacines priemones, turi būti taikomas tik tais atvejais, jeigu jos proporcingos siekiamam tikslui“⁴³. Be to, tai, kad taikant kompensacines priemones reikia atsižvelgti į proporcingumo principą, dabar yra aiškiai nustatyta Direktyvos 2005/36 14 straipsnio 5 dalyje⁴⁴. Taigi nacionalinė institucija, prireikus taikydama kompensacines priemones,

82. Šiomis aplinkybėmis siūlau į antrąjį klausimą atsakyti taip, kad remiantis tiek Direktyva 89/48, tiek Direktyva 2005/36 darbas visu etatu pagal profesiją turi būti suprantamas kaip faktiškas vertimasis ta pačia profesija, t. y. ta profesija, kuria leisti verstis yra pateiktas prašymas. Nacionalinė institucija turi nustatyti, ar užduočių vykdymą ieškovei pagrindinėje byloje atliekant mokslo tyrimus galima laikyti lygiaverte profesija apimamų veiklos rūšių atžvilgiu pagal Teisingumo Teismo praktiką. Galiausiai tuo atveju, jei nacionalinė institucija taikytų kompensacines priemones, ji vis dėlto turėtų jas nustatyti laikydamasi proporcingumo principo ir atsižvelgdama į ryšį tarp profesijos, kuria pareiškėja prašo leisti verstis priimančiojoje valstybėje narėje, ir profesinės patirties, įgytos išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje.

43 — Minėtas Sprendimas *Colegio* (24 punktas) ir 2008 m. balandžio 17 d. Sprendimas *Van Leuken* (C-197/06, Rink. p. I-2627, 39 punktas).

44 — Iš tikrųjų Direktyvos 2005/36 14 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad su kompensacinėmis priemonėmis susijusios nuostatos, konkrečiai kalbant, šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalies nuostatos, taikomos „atsižvelgiant į proporcingumo principą. Svarbiausia, jei valstybė narė ketina reikalauti, kad pareiškėjas baigtų adaptacijos laikotarpį arba atliktų tinkamumo testą, ji iš pradžių turi įsitikinti, ar žinios, pareiškėjo įgytos per profesinę patirtį valstybėje narėje arba trečiojoje šalyje, gali visiškai arba iš dalies užpildyti [panaikinti] 4 dalyje nurodytus esminius skirtumus“.

VI — Išvada

83. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Symvoulio tis Epikrateias* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

- „1. 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/48/EEB dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos, iš dalies pakeistos 2001 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/19/EB, 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktas turi būti aiškinamas taip, kad jame nustatytas pripažinimo mechanizmas taikomas tuo atveju, kai išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje profesija laikoma reglamentuojama profesine veikla pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio d punkto antrą pastraipą. Kadangi Direktyvos 89/48 3 straipsnio pirmos pastraipos b punktas taikomas ir išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje reglamentuojama laikomai veiklai, ir nereglamentuojamai veiklai, aplinkybė, kad suinteresuotasis asmuo yra arba nėra visateisis asociacijos ar organizacijos, atitinkančios minėtos direktyvos 1 straipsnio d punkto antroje pastraipoje nustatytas sąlygas, narys, neturi reikšmės nustatant taikytiną pripažinimo mechanizmą.
2. Remiantis tiek Direktyva 89/48, tiek Direktyva 2005/36, darbas visu etatu pagal profesiją turi būti suprantamas kaip faktiškas vertimasis ta pačia profesija, t. y. ta profesija, kuria leisti verstis yra pateiktas prašymas. Nacionalinė institucija turi nustatyti, ar užduočių vykdymą ieškovei pagrindinėje byloje atliekant mokslo

tyrimus galima laikyti lygiaverte profesija apimamų veiklos rūšių atžvilgiu Teisingumo Teismo praktikos prasme. Galiausiai tuo atveju, jei nacionalinė institucija taikytų kompensacines priemones, ji vis dėlto turėtų jas nustatyti laikydamasi proporcingumo principo ir atsižvelgdama į ryšį tarp profesijos, kuria pareiškėja prašo leisti verstis priimančiojoje valstybėje narėje, ir profesinės patirties, įgytos išsilavinimo įgijimo valstybėje narėje.“